

Represje wobec Kościoła katolickiego na Dolnym Śląsku i Opolszczyźnie 1945-1989, red. S.A. Bogaczewicz i S. Krzyżanowska, seria: *Studia i materiały*, t. IV, Wrocław 2004, ss. 226

W dniach 6-7 listopada 2002 roku Oddziałowe Biuro Edukacji Publicznej Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu we Wrocławiu oraz Papieski Wydział Teologiczny we Wrocławiu zorganizowały sesję naukową na temat: *Represje wobec Kościoła Katolickiego na Dolnym Śląsku i Opolszczyźnie 1945-1989*. Referaty na sesji wygłosili pracownicy naukowo-dydaktyczni Uniwersytetu Wrocławskiego, Uniwersytetu Opolskiego i Papieskiego Wydziału Teologicznego we Wrocławiu. Sesja była odpowiedzią na apel Ojca Świętego Jana Pawła II, który w liście apostolskim: *Tertio millennio adveniente* napisał m.in.: „Kościół pierwszego tysiąclecia zrodził się z krwi męczenników: *Sanguis martyrum – semen christianorum*. Historyczne wydarzenia związane z postacią Konstantyna Wielkiego nigdy nie potrafiłyby zapewnić takiego rozwoju Kościoła, jakiego byliśmy świadkami w pierwszym tysiącleciu, gdyby nie ów *posiew męczeński oraz wielkie dziedzictwo świętości pierwszych pokoleń chrześcijan* [...]. U kresu drugiego tysiąclecia *Kościół znowu stał się Kościołem męczenników*. Prześladowania ludzi wierzących – kapłanów, zakonników i świeckich – zaowocowały wielkim posiewem męczenników w różnych częściach świata. Świadectwo dawane Chrystusowi aż do przelania krwi stało się wspólnym dziedzictwem zarówno katolików, jak prawosławnych, anglikanów i protestantów [...]. To *świadectwo nie może być zapomniane*. Kościół pierwszych wieków, chociaż natrafiał na tyle trudności organizacyjnych, bardzo zabiegał o to, ażeby utrwalić świadectwo męczenników w specjalnych martyrologiach [...] *W naszym stuleciu wrócili męczennicy*. A są to często męczennicy nieznani, jak gdyby «*nieznani żołnierze wielkiej sprawy Bożej*». Jeśli to możliwe, ich świadectwa nie powinny zostać zapomniane w Kościele. Zgodnie z sugestią Konsystorza *trzeba, ażeby Kościoły lokalne*, zbierając konieczną dokumentację, *uczyniły wszystko dla zachowania pamięci tych, którzy ponieśli męczeństwo*” (TMA 37). Podobną myśl wyraził Jan Paweł II w homilii, wygłoszonej w Bydgoszczy w dniu 7 czerwca 1999 roku, w czasie siódmej pielgrzymki do Ojczyzny. Mówił wtedy: „Wystarczy przypomnieć niedawną historię Polski i innych krajów, i trudności oraz prześladowania, jakim poddawany był wówczas Kościół i ludzie wierzący w Boga. Była to wielka próba ludzkich sumień, prawdziwe męczeństwo wiary, która domagała się wyznania przed ludźmi. Był to czas doświadczenia niejednokrotnie bardzo bolesnego. I dlatego za szczególną powinność naszego pokolenia w Kościele uważam zebranie wszystkich świadectw o tych, którzy oddali życie dla Chrystusa. Nasz wiek dwudziesty, nasze stulecie ma swoje szczególne martyrologium w wielu krajach, w wielu regionach ziemi, jeszcze

nie w pełni spisane. Trzeba je zbadać, trzeba je stwierdzić, trzeba je spisać, tak jak spisały martyrologia pierwsze wieki Kościoła, i to jest do dzisiaj naszą siłą – tamto świadectwo męczenników z pierwszych stuleci. Proszę wszystkie Episkopaty, ażeby do tej sprawy przywiązały należyłą wagę. Trzeba, ażebyśmy przechodząc do trzeciego tysiąclecia, spełnili obowiązek, powinność wobec tych, którzy dali wielkie świadectwo Chrystusowi w naszym stuleciu”

Sygnalizowana książka, dokumentująca wspomnianą sesję, jest rzeczywiście godną odpowiedzią na przytoczony apel Ojca Świętego. Publikacja zawiera bogactwo danych dotyczących martyrologii Kościoła katolickiego pod reżimem totalitaryzmu sowieckiego. Autorami wygłoszonych i zamieszczonych tekstów są: Tomasz Balbus (*„Obiekty” działań operacyjnych Urzędu Bezpieczeństwa na terenie Administratury Apostolskiej Dolnego Śląska*), ks. Józef Swastek (*Działalność pastoralna księdza infułata dr. Karola Milika, administratora apostolskiego Dolnego Śląska (1945-1951)*), Krzysztof Szwagrzyk (*Księża przed wojskowym Sądem Rejonowym we Wrocławiu (1946-1951)*), Sylwia Krzyżanowska (*Ksiądz Tomasz Sapeta (1876-1950) – ofiara represji komunistycznych na Dolnym Śląsku*), Stanisław A. Bogaczewicz (*Sprawa księży z parafii Wrocław Psie Pole jako przykład stalinowskich represji wobec Kościoła*), bp Jan Kopiec (*Wysiedlenie duchowieństwa katolickiego z Opolszczyzny w 1954 roku*), Łukasz Kamiński (*Kościół katolicki w dokumentach KW PZPR we Wrocławiu (1949-1956)*), ks. Antoni Kielbasa SDS (*Represje wobec salwatorianów na Dolnym Śląsku w latach 1945-1956*), ks. Józef Pater (*Władze PRL wobec ordynariusza wrocławskiego, kardynała Bolesława Kominka*), Katarzyna Stróżyna (*Orędzie biskupów polskich do biskupów niemieckich. Reakcje władz w świetle dokumentów partyjnych i materiałów Służby Bezpieczeństwa we Wrocławiu*), Marek Stojko (*Przygotowania Służby Bezpieczeństwa do obchodów milenijnych na Dolnym Śląsku*), Paweł Piotrowski (*Służba wojskowa kleryków na przykładzie 56. Batalionu Ratownictwa Terenowego w Brzegu (1966-1980)*), Monika Kała (*Formy administracyjnego zwalczania Kościoła katolickiego na Dolnym Śląsku po II wojnie światowej*) oraz ks. Piotr Nitecki (*Společno-polityczne uwarunkowania represji wobec duchowieństwa katolickiego na przykładzie zabójstwa księdza Jerzego Popiełuszki*).

Należy się ogromna wdzięczność pomysłodawcom sesji i redaktorom książki za ważny i bardzo potrzebny przyczynek do najnowszej historii Kościoła w naszej Ojczyźnie.

ks. Ignacy Dec